

JUS5420 Forsikringsrett vår 2021

Sensorveiledning

Generelt

Eksamen er 4 timer hjemmeeksamen med alle kilder tilgjengelig. Læreboken er Bull, Forsikringsrett, 2008. Boken er 12 år gammel, og det er kommet mange nye kilder. Oppgaven bygger på en del nyere nemndsavgjørelser som ikke er omtalt i boken, men de problemstillingene som oppgavene reiser er selvsagt omtalt. Hensikten med oppgaven er at studentene skal bruke teksten til å løse nye praktiske problemer. Siden studentene har boken og andre kilder tilgjengelig, tar oppgaven også opp enkelte problemer som ikke har vært gitt i denne formen tidligere, særlig spørsmålet om årsakssammenheng (spørsmål 1) og skjulte handlingsklausuler (spørsmål 2). Disse to spørsmålene vil særlig være egnet til å skille ut de gode kandidatene.

I utgangspunktet bør det kreves at kandidatene ser alle problemstillingene for å kunne stå, men at det da ikke kan kreves mye av drøftelsen. Det må likevel aksepteres at de bommer på en eller to problemer om drøftelsen av de øvrige er god. Karakteren vil for øvrig avhenge av kvaliteten på drøftelsene og om konklusjonen er logisk i forhold til argumentasjonen. Det er som nevnt særlig de to første spørsmålene som er egnet til å skille ut de beste kandidatene (A og evt. B). Oppgaven burde være godt egnet til å gi uttelling for selvstendighet selv om det er hjemmeeksamen.

Følgende informasjon gis til alle sensorer fra studiedekanen:

Pandemien har gjort den generelle studiesituasjonen svært krevende dette semestret. Karaktersettingen skal ta hensyn til dette.

Oppgaven

Spørsmål 1: Er selskapet ansvarlig for utgifter til nye flybilletter?

Spørsmål 1 er et spørsmål om årsakssammenheng og samvirkende skadeårsaker, som er behandlet i Bull s. 244 flg. Oppgaven legger opp til at både vind og streik er nødvendige årsaker til at Peder kom for sent til London for å rekke flyet til Oslo, og at det derfor ifølge betingelseslæren er årsakssammenheng mellom vinden og forsinkelsen og mellom streiken og forsinkelsen, jf. Bull s. 244-245. Det bør kunne kreves at kandidatene nevner betingelseslæren som utgangspunkt for årsakssammenheng og ser at det dreier seg om samvirke mellom en dekket

årsak, vind, og en udekket årsak, streik. Dette er omtalt på s. 248 flg. Ut fra fremstillingen her er det naturlig at kandidaten tar utgangspunkt i hovedårsaksregelen. En god kandidat ser imidlertid at unntaket for streik har en årsakformulering som tilsier at unntaket skal gjelde selv om streiken er en indirekte årsak, og at dette taler for at unntaket skal slå gjennom også hvis det samvirker med en dekket årsak, se Bull s. 216. En god kandidat ser også at unntaket må gjelde en situasjon med årsaksamvirke fordi unntaket kun har betydning hvis det foreligger en ansvarsbærende klausul som gir dekning, men dette kan ikke kreves. Det forhold at det dreier seg om risiko som lett kan ramme en rekke reisende samtidig og dermed få et slags katastrofe preg taler i samme retning. Det kan ikke kreves mye av denne drøftelsen, og en god drøftelse bør gi mye kreditt. Konklusjonen bør være at selskapet ikke er ansvarlig.

Det er mulig at kandidatene mener det er motstrid mellom de generelle og spesielle vilkårene, og at de spesielle vilkårene må gå foran, slik at selskapet av denne grunn er ansvarlig, se Bull s. 144. Dette må aksepteres selv om man da unngår spørsmålet om årsakssammenheng og ikke får uttelling for denne. Etter min mening er det mer naturlig å se dette som et spørsmål om årsaksamvirke.

Klausulen er behandlet i FinKN 2016-384 Reise. Det kan ikke forventes at kandidaten ser dette, men det gir selvsagt et pluss om de henviser til den.

Spørsmål 2

Kan selskapet påberope seg forutsetningen om 2 timer mellom ankomst London og avgang fra London som grunnlag for ansvarsfrihet?

Spørsmål 2 er et spørsmål om klausulen er en «skjult handlingsklausul», se Bull s. 392 flg. Den aktuelle klausulen er ikke omtalt i boken. Klausulen er formulert som en objektiv og absolutt forutsetning for ansvar og er tilsynelatende en del av forsikringens dekningsfelt. En god kandidat ser at den er strengere enn en vanlig ansvarsbegrensende klausul fordi den ikke forutsetter årsakssammenheng, se Bull s. 210 flg. Derimot virker den i likhet med ordinære ansvarsbegrensende klausuler objektivt uavhengig av skyld. Samtidig fremtrer den som en sanksjon på at sikrede ikke har beregnet tilstrekkelig tid mellom ankomst og adgang. Slik sett kan den likestilles med et påbud for sikrede om å sikre tilstrekkelig tid, som er en sikkerhetsforskrift etter forsikringsavtalelovens system, se Bull s. 344 flg. Kandidatene bør her vise til definisjonen av sikkerhetsforskrift i fal. § 1-2 bokstav e. En god kandidat peker på at selskapet etter fal. § 4-8 bare kan påberope brudd på sikkerhetsforskrift hvis sikrede er mer enn lite å laste og det er årsakssammenheng mellom bruddet og forsikringstilfellet. En god problemformulering bør gi kreditt.

Ved drøftelsen av om klausulen står seg bør kandidaten finne frem til de argumentene som Bull viser til på s. 406 flg. Klausulen forutsetter at sikrede beregner to timer mellom ankomst og

adgang. Et viktig moment her er at sikredes forhold utgjør den vesentlige risikofaktoren for å utløse klausulen, og at det ikke er ytre forhold som kommer inn, se Bull s. 406. Et annet moment er at det ville være enkelt å utforme en sikkerhetsforskrift som fanger inn forholdet i en pliktbestemmelse, se Bull s. 408. Det kan ikke kreves mye av drøftelsen, men en god drøftelse bør gi mye kreditt. Konklusjonen bør være at selskapet ikke kan påberope forutsetningen.

Det er mulig kandidaten peker på diskusjonen i forarbeidene om såkalte «warranties» gjengitt hos Bull s. 158 som et argument i drøftelsen eller som selvstendig grunnlag for å sette til side klausulen etter avtl. § 36. Dette må aksepteres og gi god uttelling om drøftelsen er god.

Klausulen er behandlet i FinKN-2020-406, men det kan ikke forventes at kandidatene ser dette.

Spørsmål 3

Er selskapet ansvarlig for utgifter som følge av avbestilling av hotell på Geilo?

Spørsmål 3 er et rent tolkningsspørsmål. Kandidaten bør peke på utgangspunktet om objektiv tolkning av forsikringsvilkår, se Bull s. 141. Kandidaten bør drøfte om det på Geilo «inntraff epidemi». Spørsmålet er da om pandemi skal likestilles med epidemi. Videre er det spørsmål om ordlyden omfatter at regjeringen fraråder alle unødvendige fritidsreiser. En god kandidat ser at UD er noe annet enn regjeringen og at UD kun gir reiseråd om utenlandsreiser. Et annet argument er at en pandemi er en verdensomspennende risiko og ikke en risiko som er begrenset til reisemålet og som derfor er en annen karakter enn det klausulen ser ut til å ta sikte på å dekke. Bakgrunnen for reiserådet og hytteforbudet var dessuten ikke «epidemi» på Geilo, men hensynet til å unngå smittespredning og overbelastning av det lokale helsevesenet.

En liknende klausul har vært oppe i flere nemndsavgjørelser som er avgjort under dissens, se bl.a. FinKN-2021-91. Begge konklusjoner bør aksepteres hvis drøftelsen er god.

Spørsmål 4

Er selskapet ansvarlig for brudd på informasjonsplikten ved avtaleinngåelsen?

Spørsmål 4 er et spørsmål om selskapet har misligholdt informasjonsplikten i fal. § 2-1, se Bull s. 101 flg. Kandidaten bør se at § 2-1 pålegger selskapet en informasjonsplikt, men at bestemmelsen ikke har noen sanksjoner knyttet til brudd på plikten og at dette må avgjøres etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Informasjonsplikten gjelder bl.a. vesentlige begrensninger i dekningen i forhold til hva sikrede med rimelighet kunne forvente. Avbestillingsdekning er en begrenset del av en reiseforsikring og en avgrensning av denne dekningen kan vanskelig sies å være en vesentlig begrensning sett i forhold til reiseforsikringens totale dekningsfelt. Det er også vanskelig å se at et hytteforbud pga. en pandemi er en risiko som forsikringstaker kunne forvente var omfattet av avtalen når dette var en ukjent risiko på

tegningstidspunktet i des. 2019. Dette har også preg av en katastroferisiko som normalt ikke kan forsikres.

Hvis man finner et det foreligger brudd på informasjonsplikten, er neste spørsmål om selskapet er ansvarlig. Her bør kandidaten se at det kreves ansvarsgrunnlag (uaktsomhet hos selskapet), årsakssammenheng og økonomisk tap. I forhold til ansvarsgrunnlag er det et poeng at selskapet neppe har hatt kunnskap om den aktuelle risikoen og derfor heller ingen foranledning til å informere om den. I forhold til økonomisk tap bør kandidatene se at når verken dette eller andre selskap tilbyr pandemiforsikring kunne sikrede ikke få slik forsikring selv om han hadde kunnskap om at forsikringen ikke omfattet dette.

Spørsmålet kan ikke regnes som vanskelig og de fleste bør kunne få til en grei drøftelse her.

Spørsmål 5

Er selskapet forpliktet til å fornye forsikringsavtalen?

Spørsmål 5 er et spørsmål om selskapets plikt til å fornye avtalen etter fal. § 3-5 og Bull s. 177-178 og s. 181-182. Det sentrale er om det foreligger «særlige grunner» og unnlattelsen av å fornye er «rimelig». Utgangspunktet er at selskapets rett til å unnlate å fornye forsikringen ikke er større enn retten til å si opp avtalen, se Bull s. 178, og praksis har vært restriktiv mht. oppsigelse pga. høy skadefrekvens. I FSN 5357 referert hos Bull s. 178 ble 5 skader over 2 år med beløp 40.000 ikke godtatt som grunn for manglende fornyelse, mens i FSN 1812 referert hos Bull s. 181 ble 11 skader over 8 måneder med utbetaling 150.000 godtatt som grunn for oppsigelse. Nyere nemndspraksis er ganske restriktiv, men det kan det ikke forventes at kandidatene er klar over dette. Tre skader over 10 måneder er neppe isolert «særlig grunn», men beløpet er høyt og gir et argument for at det foreligger særlig grunn selv om vi ikke kjenner premien slik at vi kan beregne skadeprosenten. Selskapet viser til at Peder er en vanskelig kunde, men dette er ikke «særlig grunn», se FSN 1862/Bull s. 178.

Spørsmålet er dernest om unnlatt fornyelse er rimelig. Dette er en bred vurdering hvor det her særlig er relevant om selskapet kan tilby fortsettelse med høyere premie (Bull s. 178) og om tillitsforholdet mellom partene er brutt (Bull s. 178). Selskapets argument om brudd på forutsetning kan ikke tillegges betydning, og uten andre opplysninger må det legges til grunn at det kan øke premien. På den annen side er det enkelt å flytte en forsikring. Begge konklusjoner må her godtas. Selve problemstillingen er ikke vanskelig men det dreier seg om et grensetilfellet hvor en god drøftelse bør gi uttelling.